

**Lokálna stratégia
Integrácie štátnych príslušníkov
tretích krajín
pre mesto Svidník**

Svidník, máj 2015

Preambula

Žijeme v čoraz rozmanitejšom svete. Stávame sa súčasťou širších spoločenských a kultúrnych vzťahov, ktoré presahujú hranice nášho mesta, regiónu, krajiny, či kontinentu.

Fenomén migrácie je súčasťou každodenného života. Ľudia opúšťajú miesta, kde sa narodili, menia lokality a krajiny svojho pobytu. Dôvody a motivácie opustiť to, čo dôverne poznajú, sú rôzne. Spoločným menovateľom migrácie je často sen o lepšom živote a dôstojnejšej existencii, príležitosť pre vlastnú sebarealizáciu alebo obyčajný pocit bezpečia a život bez strachu.

Narastajúci počet zahraničných migrantov prináša pre mestá a obce nové a často neľahké výzvy, ale aj pozitívne impulzy a ľudský potenciál, ktoré prispievajú k rozvoju miest a regiónov.

Uvedomujeme si, že pre sociálnu súdržnosť nášho mesta a šťastný život ktoréhokoľvek obyvateľa či obyvateľky je dôležité, aby každý, kto sa rozhodol pre život v našom meste, sa stal jeho aktívnou súčasťou. Preto si želáme, aby do života mesta boli zapojení aj migranti - štátni príslušníci tretích krajín.

Vychádzajúc z princípov rovnosti, spravodlivosti a rešpektovania ľudskej dôstojnosti každého obyvateľa a obyvateľky, prijímame túto lokálnu stratégiu integrácie, ktorou chceme vytvárať predpoklady pre čo najširšie zapojenie migrantov do života v našom meste.

Zdôvodnenie prijatia Stratégie integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín

Mesto Svidník v súlade so znením zákona SNR č. 369/90 Zb. o obecnom zriadení a v jeho duchu prijíma nasledujúcu Stratégiu integrácie príslušníkov tretích krajín a naň nadväzujúci akčný plán ako výraz úsilia a dobrej vôle vytvárať optimálne podmienky všetkým obyvateľom mesta bez rozdielu národnosti, vierovyznania, farby pleti, etnickej príslušnosti či krajiny pôvodu pre budovanie pocitu, že mesto Svidník je ich domovom

a dobrým miestom pre pokojné nažívanie terajších obyvateľov, ako aj život budúcich generácií.

Problematika migrácie sa práve teraz na začiatku 21. storočia stáva jednou z najdôležitejších globálno-strategických otázok pre súčasnú ľudskú populáciu. Miera mobility ľudí v súčasnosti je z hľadiska histórie ľudstva najvyššia. Umožňujú to skoro neobmedzené prepravné kapacity, ktoré sú podporované rýchlo dostupnou, univerzálnou a globálnou informovanosťou. Možnosti prepravy ľudí a informácií sa stali široko dostupné a oveľa rýchlejšie než v minulosti. Časť ľudí migruje dobrovoľne, smerujú za prácou, vzdelávaním, alebo ďalšími príležitosťami, časť ľudí však migruje nedobrovoľne, pretože je ohrozený ich život, alebo život ich rodiny.

Slovenská republika ako súčasť EÚ svojou dosiahnutou životnou úrovňou je aj v terajšej dobe migračnou motiváciou pre príslušníkov tretích krajín či už ako prechodné, alebo aj cieľové riešenie ich nepriaznivej bezpečnostnej, sociálnej či ekonomickej situácie. Je na mieste predpokladať, že v budúcnosti tento trend bude s veľkou pravdepodobnosťou narastať.

Mesto Svidník svojou prihraničnou polohou je jednou z oblastí, ktorá sa realite narastajúcej imigrácie nevyhne, a je preto už teraz dôležité, ako sa samospráva na túto skutočnosť pripraví, aby v budúcnosti nebola prípadnými problémami zaskočená. Slovenská ekonomika napriek zhruba 13%-nej miere nezamestnanosti už v terajšej dobe pociťuje nedostatok určitých profesijných skupín. Z toho dôvodu nemožno chápať zahraničnú migráciu obyvateľov iba ako potenciálnu sociálnu záťaž, ale je potrebné v nej vidieť možnosť riešenia nedostatkových profesií, no v nezanedbateľnej miere aj riešenie budúceho demografického prepadu spoločnosti.

Táto skutočnosť priamo nadväzuje na trvalý pokles počtu obyvateľov v meste, predovšetkým v dôsledku odchodu aktívnej pracovnej sily za lepšími pracovnými a ekonomickými podmienkami (viď. tabuľka č. 1). Tento problém je zvlášť výrazný u mladej generácie, t.j. absolventov stredných a vysokých škôl, ktorí v regióne len veľmi ťažko nachádzajú uplatnenie.

Práve zahraničná migrácia môže byť jedným z faktorov, ktorý tento nepriaznivý demografický trend zmierni.

Tabuľka č. 1: Vývoj počtu obyvateľov v rokoch 1961 – 2012

Rok/údaj	1961	1970	1980	1991 SLBD	2001 SODB	2009	2012
Počet obyvateľov	2 039	3 518	7 538	11 520	12 428	12 003	11 492
Celkový prírastok (úbytok) obyvateľov za obdobie		+ 1 479	+ 4 020	+ 3 982	+ 908	-425	-511

Cieľom tejto stratégie je primárne monitoring problémov, ktoré príslušníci komunit tretích krajín považujú za závažne prekážky či obmedzenia pri ich začleňovaní do života majoritnej spoločnosti, ich analýza a následné prijímanie nápravných opatrení. K riešeniu problémov by prispela priama účasť zástupcov týchto komunit v poradných orgánoch mestského zastupiteľstva (MsZ).

Z dlhodobého hľadiska je nevyhnutné sa zaoberať predovšetkým vytváraním vhodných podmienok v predškolských zariadeniach a na úrovni základných škôl pre mladú generáciu a čo najviac eliminovať ich pocit vyčlenenia či odmietania miestnou komunitou.

Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín v legislatívnych a strategických dokumentoch

a) Celoštátna úroveň

Migráciu na Slovensku upravuje dokument s názvom **Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020** (Uznesenie vlády č. 574/2011 z 31.08.2011).

Cieľom migračnej politiky podľa tohto dokumentu je „v súlade s vnútroštátnymi záujmami Slovenskej republiky vytvárať zodpovedajúce podmienky najmä v oblasti legálnej migrácie so zreteľom na priority, potreby a schopnosti prijímania migrantov vrátane ich integrácie do spoločnosti.

Ďalšími dokumentami, ktoré sa zaoberajú integráciou migrantov sú:

- **Koncepcia integrácie cudzincov v Slovenskej republike**, prijatá v roku 2009. Vyzýva na intenzívnejšie zapojenie samospráv do integrácie na lokálnej úrovni.
- **Integračná politika Slovenskej republiky**, prijatá v roku 2014. V jej úvode sú definované princípy z ktorých vychádza. Jedným z nich je dôraz na regionálnu a lokálnu úroveň, “nakolko samosprávy napomáhajú integrácii cudzincov a vytvárajú

sociálnu súdržnosť medzi rôznymi komunitami a majoritnou spoločnosťou.“
Integračná politika formuluje sériu odporúčaní pre samosprávnú úroveň.

b) Lokálna úroveň

Základnou legislatívnou normou upravujúca vstup a pobyt cudzincov na Slovensku je zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov. Tento zákon definuje základné pojmy, upravuje podmienky vstupu cudzincov na územie Slovenska a podmienky na povolenie pobytu a ďalej., upravuje kontrolu ich pobytu a pôsobnosť rôznych orgánov verejnej správy.

Kompetencie samospráv vo vzťahu k cudzincom upravuje Zákon č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a Zákon č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov.

Charakteristika mesta

Mesto Svidník sa nachádza v severnej časti pohoria Nízke Beskydy. Prvá písomná zmienka o meste pochádza z roku 1334. Do roku 1943 existovali dva samostatné sídelné celky a to Vyšný a Nižný Svidník, neskôr zjednotenie do celku pod názvom Svidník.

Mesto s takmer 12000 obyvateľmi je prirodzeným administratívnym, hospodárskym, kultúrnym, rekreačným a športovým centrom regiónu. Cez Svidník vedie významná medzinárodná cesta, smerujúca k Baltu. Hraničný prechod Vyšný Komárnik – Barwinek patrí k najväčším priechodom zo Slovenskej republiky do Poľskej republiky. Na okraji Svidníka je vybudované letisko, ktoré sa slúži pre nepravidelné lety a športové lietania. Najväčšími podnikmi sú SVIK s.r.o. a Potravinárske strojárne a.s.. Pri sčítaní obyvateľov v roku 2001 malo mesto 12 428 obyvateľov a k 31. 12. 2009 to bolo 12 003 obyvateľov, čo je 36,15 % z počtu obyvateľov okresu. K 31.12.2012 sa znížil počet obyvateľov na 11 492, čo je 34,67 % z počtu obyvateľov okresu.

V 1. sv. vojne počas zimy v roku 1914-1915 prebiehala na území mesta bitka ruských a rakúsko-uhorských vojsk. Najviac obetí si však vyžiadala druhá svetová vojna. Na Dukle a vo Svidníku zahynulo tisíce sovietskych, nemeckých a príslušníkov I. česko-slovenského armádneho zboru. V meste a jeho okolí sa teda nachádza niekoľko pamätníkov obetiam vojny. Z hľadiska konfesie je tu prevažné zastúpenie gréckokatolíckych, rímskokatolíckych a pravoslávnych veriacich. Z hľadiska národnostného zloženia je najväčšie zastúpenie rusínskej a ukrajinskej národnosti (vid'. tabuľka č. 2).

Tabuľka č. 2: Národnostná štruktúra mesta Svidník

Slovenská	86 %
Česká	0,4 %
Maďarská	0,1 %
Ukrajinská	3,9 %
Rusínska	7,7 %
Rómska	2,1 %

Kultúrne inštitúcie mesta Svidník

Mesto je centrom rusínskej a ukrajinskej kultúry východného Slovenska. Každoročne sa v meste konajú festivaly Rusínov a Ukrajincov. Nachádza sa tu Múzeum ukrajinskej kultúry, ktoré pomáha udržiavať kultúrne dedičstvo a identitu ukrajinskej menšiny. Na vojenskú históriu je orientované Vojenské historické múzeum. Galéria Dezidera Millyho sa nachádza v barokovom kaštieli z 18. stor. Predstavuje vývoj ľudového a profesionálneho výtvarného umenia Rusínov-Ukrajincov od 16. stor. po súčasnosť, je bývalou rezidenciou rodiny Szirmaiových. V blízkom okolí Svidníka sa nachádzajú unikátne drevené kostolíky a z uvedeného dôvodu dediny Bodružal, Miroľa, Dobroslava, Hunkovce, Korejovce, Krajné Čierne, Lodomirová, Nižný Komárnik, Príkra, Šemetkovce patria k najnavštevovanejším miestam regiónu.

Sociálna starostlivosť v meste Svidník

Mesto poskytuje sociálnu starostlivosť pre starších a zdravotne hendikepovaných obyvateľov formou opatrovateľskej služby, ktorú v súčasnej dobe vykonáva 22 opatrovateliek. Sociálnu starostlivosť na území mesta poskytujú aj ďalšie štátne a neštátne inštitúcie, napr.:

1. Náš Dom, n.o., D. Millyho 448/1
2. OZ SPODMR, Dlhá 505/9
3. Zariadenie pre seniorov a domov sociálnych služieb, SNP 4
4. Únia nevidiacich a slabozrakých, Sovietskych hrdinov 200/33
5. OZ Spojme srdcia pre zdravie, Sovietskych hrdinov 200/33
6. Združenie pre ochranu chorých, opustených, postihnutých a Rómov n.o., Centrálna 18/64
7. Gréckokatolícka charita Prešov – Sociálne centrum Svidník, Pavlovičová 170/3

8. Filantropia pravoslávnej cirkevnej obce, n.o., Pionierska 361
9. Slovenský zväz telesne postihnutých, Sovietskych hrdinov 200/33,
10. ZO Zväzu postihnutých civilizačnými chorobami, Duklianska 642/6
11. Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím, D. Millyho 448/1
12. ÚPSVaR Bardejov ,pracovisko Svidník
13. Mestský úrad , Sovietskych .hrdinov 200/33,Svidník

Populácia cudzincov v meste Svidník

Populáciu cudzincov v našom meste tvoria predovšetkým príslušníci členských štátov EÚ: Chorvátsko, ČR, Taliansko, Poľsko, Anglicko a Nemecko čo je asi 2/3 cudzincov a 1/3 tvoria príslušníci tretích krajín a to predovšetkým Vietnam, Ukrajina a Čína. Kým občania Vietnamu a Čínskej ľudovej republiky sa u nás etablovali postupne v rokoch 1995-2000 prevažne ako obchodníci a neskôr prevádzkovatelia obchodných prevádzok. Občania Ukrajiny k nám prišli v jednorazovej vlne v rokoch 1995-1996 pri expanzii odevnej firmy v meste predovšetkým na pozície výrobných pracovníčok- krajčírok. V nasledujúcich rokoch došlo k opätovnej redukcii výroby, avšak prevažná časť týchto občanov sa už etablovala a zostala žiť v meste natrvalo.

Tabuľka č. 3: Zastúpenie štátnych príslušníkov tretích krajín v meste Svidník v roku 2015

Štátna príslušnosť	Počet obyvateľov
Bieloruská republika	1
Čínska ľudová republika	11
Izraelský štát	1
Juhoafrická republika	1
Kazašská republika	1
Moldavská republika	3
Ruská federácia	1
Spojené štáty americké	1
Srbská republika	2
Tuniská republika	1
Ukrajina	41
Vietnamská socialistická republika	22
Bez štátnej príslušnosti	2
SPOLU	88

Úlohy v oblasti integrácie na území mesta Svidník

1. Zmapovanie celkovej situácie
2. Informovanosť cudzincov o kompetenciách a možnostiach samosprávy
3. Vzdelávanie mladej generácie
4. Prvá pomoc-krízové bývanie
5. Funkčný systém prvého kontaktu

Úlohy budú podrobnejšie rozpracované v jednotlivých opatreniach a následne konkretizované v Akčnom pláne integrácie cudzincov, ktorý jednotlivé aktivity časovo a funkčne zadefinuje.

1. Zmapovanie celkovej situácie

Obsahom tejto úlohy je zmapovanie súčasného stavu v oblasti integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín v meste Svidník. Z vyššie uvedenej tabuľky (č. 3) vyplýva, že najväčšie zastúpenie v našom meste majú občania Ukrajiny, Vietnamskej socialistickej republiky a Čínskej ľudovej republiky. Je snahou nadviazať intenzívnejšiu komunikáciu, či už so zástupcami vyššie spomenutých komunít, alebo aj jednotlivcami a monitorovať nimi pertraktované problémy pri začleňovaní sa do života majoritnej komunity.

1.1 Opatrenia

- a) Zorganizovať konferenciu s pozvanými štátnymi príslušníkmi tretích krajín na úrovni primátora mesta,
- b) Minimálne 2-krát ročne organizovať obdobné stretnutia na MsÚ.

2. Informovanosť cudzincov o kompetenciách a možnostiach samosprávy

Každý občan s trvalým pobytom v meste má rovnaké práva a povinnosti, ktoré sa vzťahujú aj na cudzincov. Vzhľadom k tomu, že títo často pochádzajú z oblastí, kde sú výrazne odlišné kultúrne, právne a legislatívne zvyklosti, otázky fungovania mesta či riešenia otázok, ktoré sú pre majoritnú komunitu úplne bežné, sa cudzincom môže javiť ako nezvyklé, prípadne im môžu byť úplne cudzie. Z uvedeného dôvodu má mesto záujem pristupovať k riešeniu problémov cudzincov systémom dočasných vyrovnávacích opatrení.

2.1 Opatrenia

- a) V kancelárii prvého kontaktu vyčleniť pracovníka, ktorý bude mať informácie na komunikáciu a poskytovanie asistencie so štátnymi príslušníkmi tretích krajín,

3. Vzdelávanie mladej generácie

V závislosti od monitoringu v predškolských a školských zariadeniach v súvislosti s výchovou a vzdelávaním mladej generácie štátnych príslušníkov tretích krajín posúdiť a následne potenciálne vyčleniť jedno predškolské a jedno školské zariadenie, v ktorom budú pedagógovia voliť a používať prístupy vo vzdelávacom procese citlivé na kultúrne špecifiká a potreby detí štátnych príslušníkov tretích krajín. Tieto prístupy budú zahŕňať aj selektívny prístup pri výučbe slovenského jazyka, kde sa budú zohľadňovať možné jazykové bariéry pre jednotlivé deti.

3.1 Opatrenia

- a) Pre uvedenú problematiku určiť jedno predškolské a jedno školské zariadenie.

4. Prvá pomoc-krízové bývanie

Bývanie je jednou zo základných ľudských potrieb aj práv. Napĺňanie tejto potreby sa môže človeku v cudzom prostredí, neznámej krajine často javiť ako komplikovaný a ťažko riešiteľný problém. Z uvedeného dôvodu chce mesto Svidník vytvoriť podmienky, ktoré prispievajú k jednoduchšiemu etablovaní cudzincov v našom meste. V tejto súvislosti je hlavným poslaním pripravovaného projektu „Dobrý maják“ zriadenie krízového bývania v rámci disponibilného mestského bytového fondu. Štatútom mesta budú definované podmienky tzv. krízového a krátkodobého bývania (max. 3 mesiace). Počas tejto doby má záujemca časový priestor na stabilizáciu a vyriešenie svojej životnej situácie. Prvá pomoc krízového bývania bude primárne určená pre cudzincov, ale v odôvodnených prípadoch môže slúžiť aj pre ktoréhokoľvek občana.

4.1. Opatrenia

- a) Do konca roka 2015 vyčleniť jednu bytovú jednotku na krízové bývanie.

5. Funkčný systém prvého kontaktu

Každý cudzinec, ktorý ma na našom území pridelený štatút trvalého, či dočasného pobytu si už prešiel v domovskej krajine zdĺhavou procedúrou administratívnych úkonov, potrebných pre získanie uvedeného štatútu. Práve spomínaná procedúra vedie často u cudzincov k nedôvere a opatrnosti v komunikácii so štátnymi či samosprávnymi orgánmi. Ako najvhodnejšia forma na prekonanie tejto bariéry sa javí funkcia tzv. ambasádora z radov cudzincov.

5.1 Opatrenia

- a) Po osobnom súhlase zverejniť na stránke mesta kontaktné údaje tzv. dobrovoľných ambasádorov z radov príslušníkov 3-tich krajín, ktorý môžu plniť kontaktnú funkciu medzi cudzincami a miestnou samosprávou.

**Akčný plán opatrení vyplývajúcich z lokálnej stratégie integrácie štátnych
príslušníkov tretích krajín pre mesto Svidník**

1. Zorganizovať konferenciu s príslušníkmi tretích krajín na úrovni primátora mesta
termín: 13.05.2015 **zodpovedný koordinátor:** MVDr. Bohumil Kačmár

2. 2 krát ročne organizovať obdobné stretnutia na úrovni vedenia mesta
termín: v texte **zodpovedný:** MVDr. Bohumil Kačmár

3. Určiť jedno školské a jedno predškolské zariadenie, kde bude venovaná zvýšená
pozornosť pedagogickej práci s deťmi príslušníkov tretích krajín
termín: šk. rok 2015/2016 **zodpovedný:** vedúci/a odboru školstva, kultúry, športu
a mládeže

4. V kancelárii prvého kontaktu vyčleniť pracovníka s náplňou osobného kontaktu
s príslušníkmi 3-tích krajín
termín: do konca roku 2015 **zodpovedný:** vedúci/a odboru všeobecnej vnútornej
správy

5. Na stránke mesta zverejniť kontaktné údaje „dobrovoľných ambasádorov“ z radov
príslušníkov 3-tich krajín, ktorí budú plniť kontaktnú funkciu medzi cudzincami
a miestnou samosprávou
termín: priebežne **zodpovedný informatik:** Ing. Jozef Pajzinka

6. Zriadiť bytovú jednotku pre účely krízového bývania
termín: do konca roku 2015 **zodpovedný:** vedúci/a odboru sociálny, zdravotný,
podnikateľskej činnosti a obchodu

Realizácia stratégie a akčného plánu bude súčasťou strategickej časti Programu rozvoja mesta na roky 2016-2022 v oblasti rozvoja sociálnej politiky mesta, ktorý bude schválený v mestskom zastupiteľstve do konca roku 2015.

Informatívna správa zobratá na vedomie na mestskom zastupiteľstve v júni 2015.